

***Vacances pagades* de Pere Quart: una lectura dels seus títols**

Mònica GÜELL

Université Paris-Sorbonne

monique.guell@paris-sorbonne.fr

Résumé : On offre ici une lecture du recueil *Vacances pagades* (1960) de Pere Quart à travers les titres de ses poèmes. Après avoir établi une typologie des titres, on analyse quelques poèmes où la voix personnelle entre en résonance avec une voix collective.

Mots-clés : poésie catalane, 1960, titres, Joan Oliver, Pere Quart, *Vacances pagades*.

«Per moltes boques ix, més oberta que un cove,
friso de lluitar, la poesia nova»
Francesc Vallverdú

L'objectiu d'aquest treball és estudiar el recull *Vacances pagades* de Pere Quart a la llum dels títols dels poemes. No ens sembla inútil tornar a llegir-lo avui, cinquanta anys després de la seva publicació l'any 1960, adoptant aquest partit pres de lectura.

Al voltant d'aquells anys, naixia una poesia nova, a la qual els estudiosos posarien l'etiqueta de «realisme històric o social»¹. Francesc Vallverdú, en el seu poema «Glossant Lamartine» del recull *Com llances* anunciava sense ambigüitat aquesta dimensió social: «Per moltes boques ix, més oberta que un cove, friso de lluitar, la poesia nova»² (1959). Veiem què trobem dins el cove de Pere Quart.

Per què un estudi dels títols? En primer lloc, convé recordar, amb Gérard Genette, les funcions del títol juntament amb l'horitzó d'espera del lector, que en el cas que ens ocupa, pot ser doble, el del lector dels anys 1960 i el d'avui. Parlem primer de les funcions genètiques. Bé que el crític portava la seva atenció als títols dels llibres, les funcions que esmentava poden ser extensives a les dels títols dels poemes, objecte d'aquest estudi³. La primera funció és la de designació o identificació, i no necessita ser glosada. La segona funció és la descripció, ja temàtica, ja remàtica, mixta o ambigua segons l'elecció del destinador i segons la interpretació del destinatari, que es presenta sovint com una hipòtesi sobre els motius del destinador, és a dir de l'autor. En aquest punt Genette cita Umberto Eco, *Apostilles au Nom de la Rose*: «Un titre, dit justement Eco, est déjà –malheureusement– une clé interprétative: on ne peut échapper aux suggestions générées par *Le Rouge et le Noir* ou par *Guerre et Paix*»⁴. La tercera es la funció connotativa, intencional o no per part de l'autor. La quarta, més qüestionable, es

¹ Per un quadro de conjunt, vegeu aquí mateix l'estudi de MARTÍNEZ GIL, Víctor: «Espriu, Pere Quart i Gabriel Ferrater: tres poetes per al Realisme històric» amb nombroses referències bibliogràfiques; BESER, Sergi. Pròleg a Pere QUART. *Vacances pagades*. Barcelona: Proa, 2007 (ed. 1984), p. 81-93, CASTELLET, Josep M., MOLAS, Joaquim. *Poesia catalana del segle XX*. Barcelona: Edicions 62, 1963, p. 186.

² VALLVERDÚ, Francesc. *Poesia 1956-1976*. Barcelona: Edicions 62, 1976.

³ GENETTE, Gérard. *Seuils*. Paris: Seuil, 1987, p. 54-97.

⁴ *Ibid.*, p. 88-89, per la citació d'Eco.

la funció de seducció. Sempre present, pot ser positiva, negativa o nul·la segons els receptors, que no sempre corresponen a la idea que el destinador es fa del seu destinatari.

El títol del poemari d'Espriu, *La pell de brau*, temàtic, connota la forma del territori d'Hispania i anuncia una reflexió sobre les relacions entre els pobles ibèrics, en llengua catalana⁵. *Da nuces pueris*, de Ferrater, és un títol temàtic, enigmàtic i hermètic per al lector que desconeix el llatí i l'epitalami de Catul del qual prové. *Com llances* de Vallverdú, també temàtic, és un enunciat truncat d'uns versos d'Espriu, «Aleshores serien / els meus versos com llances», exhortant a la lluita, a agafar les armes poètiques. Escrivint aquestes ratlles cinquanta anys després de la publicació de *Vacances pagades*, no sembla inútil recordar l'horitzó d'espera dels lectors de Pere Quart: el seu és un lectorat minoritari i eclèctic, com deia Antoni Turull: «En escriure llavors la seva poesia s'adreçava a un públic concret, per reduït que fos, i sabia que el llegiria i l'entendria una minoria, però de debò»⁶. I el 2007, Antoni Mora recordava, a grans trets, les dues lectures predominants que s'han fet de Pere Quart: el realisme històric, o l'humanisme, bàsicament cristià⁷.

Després d'una primera part descriptiva i breu, consistent en una tipologia dels títols per situar les coses en el seu lloc, i sense entrar excessivament en detalls, l'estudi es centrarà en la relació entre alguns títols i el poema que encapçalen.

1. Tipologia dels títols

1.1. Títols remàtics o genèrics

Una primera classificació ofereix un grup de títols remàtics, o genèrics, quan fan referència a gèneres o formes poètiques - aquí no precisem si són gèneres o subgèneres o microgèneres, no gensmenys aquest punt serà comentat el més endavant. Són «Cançoneta noucentista de mal camí», «Sis endevinalles», «Lai», «Lletania», «Cobles del temps», «Salm de les llàgrimes». El que sobresurt d'aquest grup és l'absència de formes poètiques de tradició noble o culta com el sonet o l'oda. Les cobles solen ser la unitat de mesura d'una cançó popular, i la cançoneta connota també popularitat o en tot cas un contingut en mode menor, si se'ns permet l'analogia musical. L'endevinalla no té una adscripció genèrica precisa, és una «Frase o recitat enigmàtic compost perquè s'entretinguin a interpretar-lo»⁸; i quant al lai, que prové del francès antic «lai», és un «Poemet narratiu o líric propi dels trobadors medievals»; respecte a la lletania, bé que la definició no indiqui que es tracta específicament d'una forma poètica («Pregària consistent en una sèrie d'invocacions a la Mare de Déu, a Jesucrist o als Sants»), es pot classificar com a subgènere poètic, molt conreat en la poesia religiosa o paròdica. El salm és «càntic en lloança de Déu». Lletania i Salm designen formes religioses amb connotacions populars o paròdiques segons el context. Això ens duu a una segona classificació, la dels títols amb temàtica o connotacions religioses.

1.2. Temàtica religiosa

Troblem sis títols, per un total de vint-i-cinc títols que connoten una temàtica religiosa: «Bones festes», «Pregària de gener», amb el subtítol «Ritu occidental», «Christmas», «La croada», «Lletania», «Salm de les llàgrimes». Els tres primers,

⁵ Vegeu aquí mateix l'estudi de Denise BOYER, «*La pell de brau* i el mite de Sepharad».

⁶ TURULL, Antoni. *Pere Quart, poeta del nostre temps*. Barcelona: Edicions 62, «Llibres a l'abast», 1984, p. 117.

⁷ MORA, Antoni. «L'any de la mort de Pere Quart». *Els Marges* 81, Hivern 2007, p. 59-60.

⁸ Totes les definicions provenen de Antoni M.ª ALCOVER, Francesc de B. MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Palma de Mallorca: Moll, 1968-1969 [10 vol.].

presentats en el llibre segons aquest ordre, formen un nucli semàntic en torn a un moment clau de la temporalitat cristiana, la naixença de Jesús, és a dir Nadal. Podem considerar-los un microgènere poètic, el de les nades. Recordem que en altres reculls el poeta ja ha escrit nades: «Cinc nades» a *Terra de naufragis*⁹. És evident que l'elecció de l'anglès per designar el dia de Nadal connota certa crítica de la societat de consum anglosaxona. L'anàlisi dels poemes oferirà claus interpretatives.

1.3. Títols metapoètics, homenatges

El tercer grup està constituït per cinc títols metapoètics, amb referències explícites a la poesia d'altri o a la pròpia: «Les soledats», «Confidències a Antonio Machado», «Mort de Carles Riba», «Codicil d'un poeta», «Cent anys de Joan Maragall». No és estranya la presència d'un poema-homenatge o *tombeau poétique* a Carles Riba, amb motiu de la seva mort; nombrosos són els poemes-homenatge a Riba escrits pels escriptors contemporanis de Pere Quart; recordem qu'Espriu dedica *La pell de brau* a la memòria de Carles Riba. Machado també rep un important nombre de vots poètics en la poesia del franquisme¹⁰. «Les soledats» i «Confidències a Antonio Machado», presentats successivament en el poemari, formen un díptic machadià.

«Les soledats», en clara al·lusió a l'obra epònima de Machado, tenen una llarga tradició poètica, per la qual cosa no és totalment il·lícit parlar d'un microgènere, conreat per poetes en llengua espanyola com Góngora o Miguel Hernández -*Cancionero y romancero de ausencias*; més tard, Miquel Martí i Pol escriurà el *Llibre de les solituds* (1977)¹¹. Aquestes soledats són les del jo poètic davant de l'amada morta, de la qual es narra el lent procés de la mort, així com a «Lai», forma poètica o relat format a partir del nom *Laia*.

«Confidències» estableix un diàleg amb el poeta mort, un pont poètic, i s'inscriu dins el registre de la intimitat i de la conversa, de la qual el lector no és el destinatari, mentre que «Codicil d'un poeta», tot recordant la imminència de la mort -*memento mori*-, fa palesa la voluntat de transmetre alguna cosa per una veu anònima. «Cent anys de Joan Maragall» és un títol-homenatge més neutre.

1.4. Temporalitat

Homenatges i morts ens porten a una altra categoria de títols, la temporalitat. Aquesta és molt fecunda en nombre i semànticament ample o poc definida, però amb trets prou significatius: a més dels títols ja esmentats en el nucli religiós i en els poemes-homenatge, cal afegir «Cobles del temps» i «Seixanta», que és un poema balanç amb motiu de l'aniversari del poeta.

1.5. Mentida i veritat

«Espero, sospito, temo, voldria», és el primer vers que dona el títol al poema. És un enunciat format únicament per verbs en present i condicional, reprèn els verbs de les estrofes i connoten pors i desitjos del jo poètic, ara. Dos títols connoten la necessitat de comunicar amb el lector, «Ja és hora que se sàpiga», i «Abans de callar»; el primer transmet la voluntat de comunicar alguna cosa massa temps guardada o ocultada, un secret, amb la necessitat imperiosa de dir els quatre mots de la veritat; el segon, títol del

⁹ QUART, Pere. *Obra poètica. Obres completes de Joan Oliver*. Edició i epíleg d'Helena Mesalles. Barcelona: Proa, 1999.

¹⁰ BOYER, Denise. «El metallenguatge del subjecte poètic a la poesia del franquisme». *Actes del Dotzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura catalanes*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Biblioteca Abat Oliba vol.1, 2003, pp. 71-90.

¹¹ I en prosa *Solitud*, de Víctor Català.

poema que tanca el recull, anuncia un silenci futur. Els dos poetitzen un temps de silenci del jo poètic, un silenci que fa referència al temps passat o al futur.

«Vacances pagades», que mereix una lectura acurada per la seva condició de donar el títol al conjunt, inscriu el llibre en una temporalitat present, *hic et nunc*, la de la circumstància del poeta i de la societat en la qual li ha tocat viure. En el microcosmos poètic del 1960, el títol connota una temàtica social, el món del treball, el dret i la condició dels treballadors. És un títol xoc i si coneixem la circumstància perequartiana, és sardònic, puix, segons Antoni Turull, «aleshores treballava molt i cobrava poc»¹²; tanmateix aquesta circumstància no és la que guiarà aquesta lectura. Veurem com el poeta juga amb les expectatives del lector a l'hora d'analitzar el poema, complex.

Però no tots els títols s'han classificat. Així, s'han deixat lliures d'etiquetes: «Joc», «Aquella bèstia», «L'amor de l'home», «Savis, poetes, homes feliços, dones del poble malmenjades», «Hi ha coses massa pures». Després d'aquest breu recorregut, és hora d'examinar la relació entre els poemes i els seus títols, preguntant-nos si el poeta respecta un pacte amb el lector, a qui se li han obert certes expectatives a la porta del poema, o si juga amb ell i li dona gat per llebre. Som-hi.

2. Anàlisi d'alguns poemes a la llum del seu títol

«Cançoneta noucentista del mal camí», paròdia de la poesia de Carner, *poema-cornice*, ofereix claus metatextuals que il·luminen tot el poemari, degut a la seva funció apertural. Estem davant d'una poesia en mode menor (cançoneta) i un camí poètic per seguir, per trobar o per construir: «Fatigat de tanta espera, / he reprès el mal camí» (vv.1-2). Una veu poètica «escanyada» entre Fe i Esperança, «No és aquesta la manera, / certament, de fer camí» (vv.17-18). La imatge del camí, tòpica, encapçala *La divina comèdia*, i saltant uns segles, i posterior al poema de Pere Quart, ressorgeix amb Maria Mercè Marçal a «Cançó de fer camí»¹³. La imatge té, doncs, il·lustres credencials.

De *Sis endevinalles*, només comentaré un aspecte de la sisena, els últims versos. S'hi ha enviat Dante a l'infern, entre «monstres de carnaval de Niça / i damnats de museu Grévin» (vv. 8-9). Els crítics es valen del vers «I anà a l'infern, l'infern del qual fou comediògraf» (vv. 3-4), per desxifrar l'enigma de la identitat del poeta. Però és aquesta la única identitat possible? Com en «Cançoneta noucentista del mal camí» tampoc aquí hi ha esperança: «Tant se val! / Ha perdut tota esperança./ Despenja el rètol,/ passa la balda, / apaga el foc» (vv. 24-28), en uns versos prosaics i molt breus, que fan ofici d'acotacions escèniques. Aquest tret de l'escriptura teatral, junt amb la temàtica de la comèdia, es declina de diverses maneres en nombrosos poemes del recull.

La temàtica social fa clarament irrupció en el cicle nadalenc, en el qual es denuncia concretament el materialisme i el comerç¹⁴. La veu poètica enumera per denunciar, amb versos breus i sarcàstics a «Pregària de gener»: «xampany i capons del Prat», «perles i abrics d'astracan», «cotxes cromats i artefactes». La pregària conclusiva, entre parèntesi, fa palesa la teatralitat d'aquest ritu occidental, per reprendre el subtítol, disposat com si fos una didascàlia. La inclusió d'una didascàlia, indicació escènica del «comediògraf», manifesta la distància amb aquest ritu, o al menys el que la societat n'ha fet. L'*Oremus*

¹² *Op. cit.*, p. 119.

¹³ MARÇAL, Maria Mercè. «Cançó de fer camí» dins *Bruixa de dol* (1979).

¹⁴ A. TURULL, *Op. cit.*, p. 123: «Crec que puc confirmar que Nadal és un dels temes dominants de Pere Quart a la recerca de si mateix i de l'home, i que això es va concretant en la figura del Crist, l'únic caràcter universal del gènere humà en la seva poesia, perquè és revolucionari davant la llei i l'autoritat. Ara bé, només el primer d'aquests tres poemes – «Bones festes»- té pròpiament aquest fons. I mentre que a tots ells hi ha al·lusions al present històric, els altres dos –«Pregària de gener» i «Christmas»- encarnen el seu primer trencament del silenci líric. Pere Quart, amb el material de la circumstancialitat, inicia amb ells la poesia social».

es torna una anti-pregària sarcàstica, que juga amb el parenostre de la pregària catòlica subvertit en «parevostre» i recorda, amb el lèxic religiós subvertit, el materialisme d'aquesta societat, que adora el dòlar - escrivint aquestes ratlles, no podem deixar d'assenyalar la seva pertinença cinquanta anys més tard- . Així doncs, el sis de gener, dia de l'epifania, dia dels Reis, amb les seves pregàries i ritus que han perdut el sentit originari, esdevé pura comèdia materialista:

Oremus...

(Resarem un parevostre
pels que van errats de comptes
i per llur conversió
a la sagrada àrea del dòlar) (vv. 15)

En el poema següent, «Christmas», frisem l'absurd des del primer vers: «Planten un arbre sense arrels /al líving» (vv.1-2) i segueix la crítica del consumisme: «Pels Christmas de tres tintes/ s'endeuten els pobres» (vv.20-21), per esdevenir pur massacre a la fi del poema: «I amb el pretext dels Reis/ degollarem tants Innocents com calgui.» (vv. 22-24). I enmig, s'hi troben uns éssers ridículs, com «el fill embrutit que marraneja» o «la rànica donzella, cul refinat de sagristia». L'últim vers, «No, no exagero», aïllat per un blanc tipogràfic, estableix la comunicació amb el lector i recorda el pacte de lectura: a causa dels despropòsits denunciats abans, podria posar-se en dubte la paraula de la veu poètica.

«Joc» és un títol semànticament obert. Monosíl·lab, té la contundència d'un mot oxíton. De quin joc es tracta? Indubtablement el del jo poètic, que ha decidit dur la contrària, fer la guitza, *modus pueris*, i amb humor: «Navego contra corrent» (v. 1), o dit en paraules d'altri: «Tutto ch'altrui aggrada me disgrada» (vv. 8), versos de l'italià Cino da Pistoia que fa seus, o encara: «Quan puc, discrepo» (v. 9). Molt significativament, la meditació acaba amb un parell d'enunciats paradoxals que fan palès l'esperit de contradicció que l'anima: «I per a perdre'm la vida/ treballo cada diumenge» (vv.13-14), rient-se dels comandaments cristians, ja que el diumenge, dia de repòs, el jo treballa intensament (per a poder viure). Es superposen diferents lectures, però totes apunten la paradoxa. Coherent amb aquesta figura de pensament de gran rendibilitat poètica, el jo ha de morir per néixer: «Moribund festejaré / -si m'ho permet la família / i la resta dels poders, / el meu natalici» (vv. 15-18).

«La croada», de major extensió que els poemes anteriors, desmitifica les croades, per naturalesa empreses bèl·liques i religioses. Veiem com la marxa dels croats d'avui, anònims, es torna teatral, espectacular, així com la mètrica mimètica:

De dos en dos,
centenars i milers,
es llancen
a les desertes vies de la tarda.
Entre marcial i amotinats,
avancen, corren,
-escamots convergents,
centúries, legió-
(...)
catòlics de debò,
croats unànimes,
com
un
sol

home,
van a l'estadi nou, van a l'estadi (vv. 22-45).

Només l'últim vers aclareix el misteri del títol: el camp de batalla d'avui és el camp de futbol, el camp nou¹⁵. Amb sarcasme, Pere Quart ataca aquesta nova religió - o el nou opi del poble, en record de Marx.

Passem ara al cicle de poemes-homenatge. «Confidències a Antonio Machado» es distingeix de «Mort de Carles Riba» o «Cent anys de Joan Maragall», ja que s'escriu sota el signe de la confidència i la intimitat, de l'osmosi poètica amb el sevillà amb qui compartí la dolorosa experiència de l'exili. I qui diu exili diu soledat. El poema és espai de trobada de dos experiències i de conversa amb l'absent, invocat senzillament pel seu nom: «Antonio, si veiessis aquest dies !» (v.1), «Antonio, si tornessis gustaries» (v.12); la conversa genera records de l'exili amb una cita dels darrers versos de «l'Emigrant» de Verdager: «Mes ai! tornau-me en terra /que hi vull morir» (v. 6-7). Quatre citacions machadianes es distingeixen tipogràficament, en lletra itàlica: *¡oh soledad, mi sola compañía!, la amargura del tiempo envenenado, morir es lo mejor*. L'últim vers, *la terrible cordura del poeta* és una citació manipulada, originàriament: «la terrible cordura del idiota». Es perfila l'equació poeta- idiota, preparada amb l'al·lusió explícita a Ausiàs March: «sóc el cretí del poble/ - fora seny, com l'Ausiàs-, que conta al vent/ històries increïbles» (vv. 23-27). El títol «Mort de Carles Riba» és denotatiu, més sobri i neutre¹⁶. S'obre amb dues interrogacions, invocant l'absent amb paraules senzilles, quasi col·loquials, connotant també intimitat: «Si tu no hi ets, a qui m'adreçaré?/ si tu no hi ets, qui ens jutjarà?» (vv.1-2). La imatge del pont materialitza el diàleg amb el mort: «El pont travesso amb el record/ inservible ja com un somni» (vv. 10-11). El pont concret, el de Vallcarca¹⁷ o evidentment metafòric, permet el pas del poema cap a una meditació metafísica i poètica. El poeta expressa la vanitat de paraules, poemes, llibres, que acaben en una foguera de les vanitats, per a glosar un títol d'avui:

Estantisses són les paraules escrites!
I falsos, falsos els poemes !
¡Si els llibres, tots, només esperen
Crepitar entre flames
I heure un minut de vida viva!
I tot seguit, la cendra. (vv. 12-17)

Junt amb les imatges de la tòpica cristiana i funerària, la cendra, les ribes del Aqueron o del Styx, trobem la bella imatge del naufrag feliç, provinent de *Terra de naufragis*, i *clin d'oeil* al títol de Ramon Folch i Camarassa, *El naufrag feliç*, del 1959. La empatia és tan gran que el jo poètic aspira a la mort - una mort, recordem-ho, ja desitjada¹⁸: «Quasi com jo, / que ja provo i començo d'oblidar-te/ per fer-me teu» (vv. 21-23). De nou, el poema es val de la paradoxa i es tanca amb un bonic joc onomàstic: «espectre / inconegut en una i altre riba» (vv. 26-27).

«Codicil d'un poeta» compleix sense dubte amb les expectatives del lector. Tres són els llegats, voluntàriament humils, enunciats amb nuesa retòrica i pobresa lingüística, no

¹⁵ També en RAIMON mencionava el poder del futbol a la cançó: «No el coneixia de res»: «ens enganyaran amb qualsevol cosa: / unes mamelles en cromo, /uns culs fotografiats, /quatre paraules solemnes / i un futbol manipulat».

¹⁶ VALLVERDÚ posa el mateix títol: «Mort de Carles Riba», l'estiu del 1960, a *Poesia 1956-1976*, p. 167.

¹⁷ Vegeu MOLAS, Joaquim. «Pere Quart, entre el crit i la raó poètica», *El marges*, 50, 1994, p. 5-9.

¹⁸ «Confidències a Antonio Machado»: «morir es lo mejor», p. 249.

per això menys pungent o impactant¹⁹. «No hi ha res més a fer. I ja basta./ La resta és literatura», amb citació conclusiva de Verlaine. Hom avaluarà la distància entre el codicil verlainià i el perequartià, el llegat de Verlaine ens deixa preceptes poètics -ars poètica²⁰ - mentre que el poeta –suposem que coincideix amb Pere Quart- llegeix un art de viure, testament d'un altre tipus:

Viure (i menjar) amb decòrum cada dia;
Si podeu endegar cobejança i luxúria;
Pensar (creure o dubtar)
En les certeses i les hipòtesis
De la mort de la carn
I de la vida de l'ànima. (vv. 3-8)

La forma compositiva de «Cent anys de Joan Maragall» és el centó, un *patchwork* de citacions –versos sencers o fragments-, a partir de l'obra maragallana. Ofereixen una desvaloració i desmitificació del poeta sabadellenc i com remarca Antoni Turull:

L'interès d'aquest poema de Pere Quart, a més del retrat i desmitificació de Maragall, radica en el seu encarar-se a un sector social de la Catalunya intrínseca que, mancat d'evolució, manté uns valors socials i literaris que col·laboren en l'estancament de l'home²¹.

Citem com a exemple:

Hi ha gent cruel, és cert,
hi ha mala bava.
Riallades de sang.
Però la bona vida bona
ens sorprèn cada dia
per la primera i dolça volta.

Ara teclejarem per inspirar-nos.
Beethoven, Verdi, tant se val.
El cor s'esplaia com una cascada (vv. 57-65)

I el final ben conegut i sarcàstic, sobre la ciutat natal d'ambdós poetes:

Don Joan, excusi la franquesa;
però no oblidi
que vostè i jo venim de Sabadell,
poble d'estar per casa.

Al capdavant, tots som bàrbars (vv.79-83)

Múltiples són les lectures que s'han fet del poema «Vacances pagades». Antoni Mora ofereix una síntesi de diverses possibilitats interpretatives:

que van de la descripció d'algú que dubte d'exiliar-se a la consumació d'un suïcidi

¹⁹ p. 253.

²⁰ VERLAINE, «Art poétique», *Jadis et naguère* [1884] in *La bonne chanson. Jadis et naguère. Parallèlement*. Paris: Gallimard, «Poésie», 1979.

²¹ TURULL, p. 137.

efectiu, - el salt-, sense que cap descripció descarti els matisos entre un extrem i l'altre. Per això, perquè són possibilitats lectores, a l'última l'anomeno lectura suïcida²².

Convé reconèixer que aquesta és una lectura força suggestiva. Anirem a la nostra. Com a «Cançoneta noucentista de mal camí», constatem una oscil·lació del moviment entre anar i tornar, però ara molt més desenvolupada: «He decidit d'anar-me'n per sempre./Amen» (vv. 1-2). Frase lapidària que no admet discussió.

«L'endemà tornaré» (v.3); «Però me'n tornaré demà passat» (v. 7); «l'endemà passat l'altre tornaré» (v. 10); «Prendré el tren de vacances pagades» (v. 22); «Però, mireu-me: /he retornat encara» (vv. 31-32).

Demà me'n vaig.
- no us enganyo aquest cop.
Sí, sí: me'n vaig de quatre grapes
com el rebesavi,
per la dreuera dels contrabandistes
fins a la ratlla negra de la mort.» (vv. 34-39)

El poema posa en escena la incapacitat de prendre una decisió, i esdevé pur diàleg amb el lector, amb qui juga. No sabem on durà el tren de vacances pagades. Serà un nou exili o un viatge cap a la mort com sembla indicar aquest últim vers? El camí deu ser arriscat, difícil, puix se'n va de quatre grapes. I al final, el jo pren la decisió: «Salto llavors dins la tenebra encesa/on tot és estranger» (vv. 40-41). Aquest present té valor de futur? Ha saltat? O no ha saltat encara?

És hora de lligar caps per concloure aquest recorregut de *Vacances pagades*. La lectura del poemari a la llum dels seus títols ofereix una bona mostra de les preocupacions poètiques perequartianes de l'any 1959. Unes preocupacions ètiques i estètiques personals – l'amor, la mort, el suïcidi, l'escriptura i el valor de la paraula - a banda de col·lectives, obertes als nous temps. El valor d'aquest poemari, ens sembla, és precisament el d'obrir portes. Com ho recordava encertadament Ignasi Riera en el retrat que va fer del poeta, «L'individualisme revoltat de Pere Quart obre la porta cap a una certa visió col·lectiva de la problemàtica dels nous temps. El «nosaltres» fa costat al «jo». I no és poca cosa»²³.

²² MORA, Antoni. *Art.cit.*, p. 64.

²³ RIERA, Ignasi. *El meu oncle Pere Quart. Materials per a un retrat*. Barcelona: Edicions la campana, 1992, p. 149.